

Důkazní prostředky

Petr Lavický

Přednáška dne 21. 5. 2014

Přehled důkazních prostředků

Důkazní prostředky (ne)upravené v OSŘ

- Důkazními prostředky mohou být
  - ty, které **výslovně vyjmenovává a upravuje OSŘ** (§ 125 a násl.)
    - např. výslech svědků, znalecké dokazování, listinné důkazy
  - všechny **další prostředky**, lze-li jimi zjistit stav věci
    - příklady:
      - konfrontace vyslychaných osob k obsahu jejich výpovědí
      - rekonstrukce škodné události
      - fotografie, obrazové a zvukové záznamy
    - způsob provedení důkazu určí vždy soud

Výslech svědka

Osoba svědka

- **Svědkiem může být**
  - člověk, který určitou skutečnost vnímal svými smysly
  - je schopen o tom, co vnímal, vypovídat
  - není-li procesní stranou
- Svědek je **nezastupitelný**
  - nesvéprávnost, věk nebo vztah k procesním stranám nehraje roli
- **Zákonná svědecká povinnost**
  - povinnost dostavit se k jednání
  - povinnost k pravdivé a úplné výpovědi
  - výpověď lze odepřít z důvodu
    - nebezpečí trestního stíhání
    - povinnosti mlčenlivosti

Všeobecný výslech (*ad generalia*)

- Zjištění **totožnosti**
- Zjištění **vztahu svědka k**
  - stranám
  - předmětu řízení
  - dalším okolnostem majícím vliv na věrohodnost
- **poučení o**
  - povinnostech a právech svědka
  - trestních následcích křivé výpovědi (§ 346 tr. zák.)

Výslech k věci (*ad specialia*)

- Nejprve **souvislá výpověď** svědka
  - o skutečnostech, které jsou předmětem výslechu
  - vždy jde zprostředkování **skutečností**, nikdy kupř. o obsah právních předpisů
- Poté **dotazy** kladené
  - předsedou senátu
  - členy senátu
  - procesními stranami (jejich zástupci)
  - znalci
- Konkrétní průběh závisí na osobě svědka

Nepřípustné otázky

- **Suggestivní**
  - návodné – obsahují odpověď, kterou si tazatel přeje slyšet
- **Kapciózní**
  - úskočné – je založena na předstírání nepravdivých nebo neprokázaných skutečností
- **Spekulativní**
  - vedou svědka k tomu, aby sdělil svůj názor a ne vypovídal o skutečnostech

Svědečné

- Svědek má právo na **svědečné**
  - náhrada hotových výdajů
  - náhrada ušlého výdělku
- Je nutno uplatnit jej do 3 dnů
- Poučovací povinnost soudu

Znalecké dokazování

Smysl znaleckého dokazování

- Posouzení skutečností, k nimž je třeba **odborných znalostí**
- Znalec je ustanovován kvůli své odbornosti, **nikoliv proto, aby podával právní závěry**
- Soud musí znalce ustanovit, i kdyby potřebné odborné znalosti měl sám
- Odborné závěry nelze čerpat ani z výpovědi svědka

Ustanovení znalce

- **Usnesením soudu**, zásadně po slyšení účastníků
  - k potřebnosti znaleckého posudku
  - k osobě znalce (odbornost, náklady, podjatost)
  - k otázkám kladeným znalci
- **Procesním soudem**, nikoliv soudem dožádaným
  - u dožádaného soudu lze znalce pouze vyslechnout
  - zásadně až po shromáždění všech podkladů nezbytných pro provedení znaleckého úkonu

Povaha a obsah usnesení o ustanovení znalce

- Usnesení o úpravě **vedení řízení**
- **Obsah usnesení** o ustanovení znalce:
  - vymezení **úkolů** znalce (především pomocí otázek); ty se mohou týkat jenom odborného posouzení skutečností
  - z jakého skutkového stavu má znalec vycházet, k čemu má přihlédnout a s čím se vypořádat (i alternativně)
  - stanovení lhůty
  - forma posudku

Soukromá expertiza

- Posudek vypracovaný **znalcem**, kterého si **mimo řízení** objednala jenom jedna strana
  - se až do novely č. 218/2011 Sb. posuzoval jak důkaz soukromou listinou
  - novela na něj reagovala zavedením § 127a OSŘ
- Na povaze soukromé expertizy se nic nemění
- Soud má pouze při provádění postupovat tak, jako by šlo o znalecký posudek znalce ustanoveného soudem

Osoba znalce

- **Znalcem lze ustanovit**
  - znalce zapsaného v seznamu znalců u KS
  - ústav specializovaný na znaleckou činnost
  - v obtížných případech (zvláštní vědecké posouzení) vědecký ústav, vysoká škola či obdobné instituce
  - výjimečně osobu nezapsanou v seznamu znalců
- **Několik znalců**
  - společný posudek
  - jednotlivé posudky

Jmenování a odvolání znalce

- Znalce jmenuje **ministr spravedlnosti** nebo na základě pověření **předseda KS**
  - předpokladem je mj. souhlas se jmenováním
- Slib
- Zápis do seznamu znalců u KS
  - výkon znalecké činnosti není na obvod KS vázán
- Odvolání znalce (§ 20 ZZT)
  - lze se bránit žalobou ve správním soudnictví (č. 188/2004 Sb. NSS)

Vyloučení znalce

- Znalec je **zastupitelný**
  - může být nahrazen jiným znalcem
  - lze jej proto **vyloučit**, je-li dán důvod pochybovat o jeho nepodjatosti
    - znalec je povinen podjatost oznámit
    - účastník může podjatost namítnout
    - o vyloučení rozhoduje předseda senátu; opravný prostředek není přípustný

Podání znaleckého posudku

- Není-li znalec podjatý a nejde-li o případ, kdy může odepřít znalecký posudek (obdobně jako svědek), je **povinen** znalecký posudek podat
- Posudek podává **osobně**
- Možnost přibrání **konzultanta**
  - posouzení zvláštních dílčích otázek
  - odpovědnost znalce není dotčena
  - nárok na náhradu nákladů s tím spojených má znalec jenom tehdy, vyslovil-li soud s přibráním konzultanta souhlas

Součinnost se znalcem

- Poskytnutí **spisů** soudem
- **Přítomnost** znalce při dokazování (např. při místním ohledání)
- **Součinnost třetích osob**
  - povinnost dostavit se ke znalci, předložit potřebné předměty, podat nutná vysvětlení, podrobit se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonat nebo snášet
  - ukládá soud
  - součinnost může vynucovat pouze soud (pořádková pokuta, předvedení)

Části znaleckého posudku

- **Nález**

- popis zkoumaného materiálu (jevů) a souhrn skutečností, k nimž znalec přihlížel

- **Posudek**

- výčet otázek a odpovědi na ně
- odborné závěry, jak k nim znalec dospěl a na základě jakých úvah
- v žádném případě **nesmí obsahovat právní závěry**

- **Znalecká doložka**

Forma posudku

- **Písemně s vyslechnutím znalce při jednání**
- **Písemně bez slyšení znalce**
  - nelze v řízení o svéprávnosti
  - dodatečný výslech je možný
- **Ústně do protokolu**

Hodnocení znaleckého posudku

- Závěry ZP nemůže soud bez dalšího přebírat
- Soud jej **hodnotí volně** jako každý jiný důkaz
- **Nepřezkoumává odbornou správnost**, ale
  - logičnost odůvodnění
  - úplnost ve vztahu k zadání
  - zda znalec měl dostatečné podklady
  - vztah k ostatním výsledkům dokazování

Odstraňování pochybností

- Dotazováním znalce, doplněním posudku, vypracováním nového posudku
- **Revizním znaleckým posudkem**
  - jiný znalec či ústav
  - měl by mít k dispozici i původní ZP
  - věc znovu posoudí a vyjádří se i k původnímu ZP
- Revizní znalecký posudek se nařizuje i v případě, kdy účastník předloží expertizu znalce, kterou si sám opatřil

Znalečné

- Náhrada hotových výdajů
- Odměna (v. č. 37/1967 Sb.)
- O výši znalečného rozhodne předseda senátu bezprostředně po podání znaleckého posudku
- Znalečné se vyplatí do 2 měsíců od právní moci usnesení o jeho přiznání

Odborné vyjádření

- Jde-li o méně složité odborné problémy, stačí odborné vyjádření
- Podle § 127 odst. 1 jej musí poskytnout orgán veřejné moci
  - např. policejní zpráva
  - nelze brát vždy doslova – viz např. lékařské posudky
- Nejde o znalecký důkaz, ale o důkaz **listinný**

Důkaz listinami

Pojem listiny

- Listinou **je**
  - **písemnost** podávající určitou **zprávu**
  - zpráva je zachycena na **movitém podkladu**, který lze **předložit** soudu
- Listinou **není**
  - písemnost **nehmotné** povahy (elektronický dokument)
  - pravidla o listinách pro ně však platí obdobně (§ 3026/1 OZ)

Pravost a správnost listiny

- **Pravost listiny**
  - listina pochází od osoby, která je uvedena jako její vystavitel
  - jinak jde o listinu falešnou (nepravou)
- **Správnost listiny**
  - obsahová pravdivost

Rozlišování listin na veřejné a soukromé

- **Veřejná listina**

- listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci
  - listina musí být výsledkem uplatnění veřejné moci
  - v případě překročení pravomoci nejde o veřejnou listinu
  - např. soudní rozhodnutí, protokoly apod.
- listina, kterou za veřejnou prohlásí zákon
  - např. notářské zápisy (§ 6 notářského řádu)

- **Soukromá listina**

- všechny listiny, které nejsou veřejnými listinami

Domněnky spojené se soukromými listinami

- **Soukromá listina podepsaná protistranou**
  - domněnka uznání pravosti i správnosti listiny
  - pravost podpisu se nepresumuje
- **Nepodepsaná soukromá listina**
  - žádné domněnky
  - je-li pravost nebo správnost zpochybněna, je strana zatížená DB povinna je prokázat
  - ani prokázání pravosti nezakládá domněnku správnosti
  - výjimkou jsou faktury, účtenky, záruční listy apod. (§ 566/2 OZ): dovolává-li se jich druhá strana, presumuje se jejich správnost

Domněnky spojené s veřejnými listinami

- **Potvrzující veřejné listiny**
  - původce jimi potvrzuje, že se za jeho přítomnosti stala určitá skutečnost
  - *např. notářský zápis o skutkovém ději a stavu věci*
  - je-li pravá, presumuje se správnost údaje o době pořízení a o skutečnostech v listině potvrzených
- **Veřejná listina zachycující projev vůle**
  - *např. uznání dluhu či smlouva ve formě notářského zápisu o právním jednání*
  - je-li listina podepsána, presumuje se, že to, co je v ní projevveno, je skutečnou vůlí jednajícího

Provádění důkazu listinami

- Důkaz se provede tak, že soud při jednání
  - listinu (její relevantní část) **přečte**
  - **sdělí podstatný obsah** (části) listiny
  - **předloží** listinu účastníkům **k nahlédnutí**, je-li to dostačující
- Nelze kupř. provést důkaz spisem v jiné věci jako celkem, ale jenom konkrétními listinami (jejich částmi) v něm založenými

Ohledání

Pojem a předmět ohledání

- **Přímé vnímání** předmětu ohledání
- **Předmět ohledání**
  - hmotné věci
  - osoby (tělo)
    - častěji bude vhodnější ustanovit znalce
  - důkaz reprodukcí obrazového nebo zvukového záznamu patří spíše mezi ostatní (výslovně neupravené) důkazní prostředky

Provádění důkazu ohledáním

- Ohledání se provádí
  - **u jednání**, lze-li tam předmět ohledání dopravit (hmotné movité věci)
  - **na místě samém** (hmotné nemovitosti)
    - nutno předvolat účastníky
- Lze přibrat **znalce**
  - např. při zjišťování hranic pozemků

Výslech účastníků

Výslech účastníků

- Smyslem není uvádění nových skutečností, ale **prokázání pravdivosti** tvrzení účastníka
- Ve sporech lze tento důkaz nařídit
  - **nelze-li** prokazovanou skutečnost **dokázat jinak**
  - **souhlasí-li** s tím účastník, který má být vyslechnut
- Nařídí-li soud důkaz
  - je účastník povinen se **dostavit** k výslechu
  - musí vypovídat **pravdivě a úplně** (bez sankce trestního stíhání)
  - při provádění důkazu se postupuje obdobně jako u výslechu svědka

Výslech člena statutárního orgánu

Výslech člena statutárního orgánu

- FO, která **je** členem statutárního orgánu, se vyslechne jako účastník (§ 126/4 OSŘ)
- FO, která **byla** členem statutárního orgánu, se vyslechne obdobně jako svědek (§ 126a OSŘ)
  - neplatí podmínka jejího souhlasu (má povinnost dostavit se a pravdivě a úplně vypovídat; trestní následky křivé výpovědi nehrozí)
  - neplatí, že účastník musí být v důkazní nouzi
- Členové jiných orgánů PO, zaměstnanci apod. mohou být vyslýcháni jako svědkové